

Nr 1.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om sambruksföreningar m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 16 januari 1948 dagtecknad proposition, nr 58, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om sambruksföreningar;
- 2) lag om ändrad lydelse av 18 § lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag;
- 3) lag om ändrad lydelse av 11 § lagen den 18 juni 1925 (nr 219) angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom;
- 4) lag om ändrad lydelse av 5 § lagen den 21 december 1945 (nr 805) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet;
- 5) lag om ändrad lydelse av 1 § bokföringslagen den 31 maj 1929 (nr 117); samt
- 6) lag om ändrad lydelse av 22 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

I anledning av förevarande proposition ha inom riksdagen väckts två lika lydande motioner, nr 246 i första kammaren av herr *Isaksson m. fl.* och nr 398 i andra kammaren av herr *Östlund m. fl.* I motionerna hemställs, att riksdagen vid behandling av propositionen måtte taga hänsyn till vissa i motionerna anförda synpunkter.

Propositionen och motionerna ha hänvisats till lagutskott och tilldelats första lagutskottet. Enligt överenskommelse mellan första lagutskottet och jordbruksutskottet ha propositionen jämte i anledning av densamma väckta motioner hänskjutits till behandling av sammansatt första lag- och jordbruksutskott.

Beträffande de skäl, som utöver vad nedan angives anförts till stöd för de i propositionen framlagda förslagen, får utskottet hänvisa till propositionen.

För motionernas innehåll lämnas närmare redogörelse i det följande.

Uppskjuten fråga.

Utskottet kommer att i förevarande utlåtande behandla de ovan under 1)—3) samt under 5)—6) angivna lagförslagen och skall framdeles avgiva särskilt utlåtande beträffande det under 4) upptagna förslaget till lag om ändrad lydelse av 5 § lagen den 21 december 1945 (nr 805) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

Inledning.

För att verkställa utredning och avgiva förslag rörande lagstiftning om föreningar för gemensamt ägande och gemensam drift av jordbruk tillkallades den 31 juli 1945 såsom *utredningsman* revisionssekreteraren Hjalmar Nordfelt. Samtidigt tillkallades ytterligare fyra personer att såsom sakkunniga delta i överläggningar med utredningsmannen och i övrigt biträda vid utredningen.

Utredningsmannen har till fullgörande av sitt uppdrag den 21 oktober 1946 avgivit betänkande med förslag till lag om sambruksföreningar (SOU 1946: 70). Förslaget har enhälligt biträts av de sakkunniga. Över betänkandet ha yttranden avgivits av ett stort antal myndigheter och samman slutningar.

Sedermera ha den 21 februari 1947 tillkallats två utredningsmän för att omarbeta bestämmelserna för egnahemsverksamheten m. m. Enligt de av chefen för jordbruksdepartementet lämnade direktiven för utredningsmännen, som antogo benämningen *sociala jordbrukskreditutredningen*, borde denna upptaga frågan om regler för låne- och bidragsverksamheten till förmån för sambruksföreningarna, därvid i möjligaste mån borde tillämpas samma regler, som avsåges skola gälla inom egnahems- och rationaliseringsverksamheten i allmänhet. Utredningen har den 16 december 1947 avgivit betänkande med förslag till ordnandet av den sociala jordbrukskreditgivningen m. m. (SOU 1947: 82). Därin framlägges förslag om statligt stöd åt sambruksföreningar utformat i överensstämmelse med departementschefens direktiv.

Förslaget till lag om sambruksföreningar.

Allmän motivering.

Rörande föreningsjordbrukets lämplighet för svenska förhållanden har *föredragande departementschefen, statsrådet Sköld*, i propositionen framhållit, att föreningsjordbruket, som kunde komma att utgöra ett medel bland andra till det svenska jordbrukets yttre rationalisering, på en gång vore ett medel att av små brukningsdelar skapa sådana jordbruk, där den nutida teknikens resurser kunde till fullo utnyttjas, och ett medel att bereda dugliga lantarbetare en självständigare ställning utan en fortsatt uppdelning av jordbruksarealen i individuellt brukade småställen.

Gentemot vissa kritiker har departementschefen erinrat om att bildandet av sambruksföreningar helt skulle vila på frivillighetens grund samt vidare framhållit:

Det är icke min avsikt att söka förringa de svårigheter, som otvivelaktigt komma att möta både vid bildandet och drivandet av ett föreningsjordbruk. Givetvis kunna olika åsikter hysas om möjligheten att i praktiken bemästra dessa problem. Såsom lantbruksstyrelsen påpekat, ter sig emellertid samjordbruket teoretiskt ändamålsenligt. Jag finner då — i likhet med så gott som samtliga remissinstanser — att ur det allmännas synpunkt måste anses önskvärdt, att praktiska erfarenheter inhämtas. För att möjliggöra detta torde en rättslig grundval för samjordbruk böra skapas genom erforderlig lagstiftning.

I anslutning härtill har departementschefen understrukt betydelsen av att man genom lagstiftning fastställde den form, vari samjordbruk skulle kunna organiseras. Därvid har departementschefen eftersträvat största möjliga begränsning av lagstiftningen i ämnet. Med utgångspunkt från utredningsmannens lagutkast anför han:

Vid ett försök att beskära lagutkastet synas två utvägar kunna övervägas. Den ena är att tillgripa hänvisningar till den allmänna föreningslagen, den andra att överlåta åt föreningarna att i sina stadgar reglera vissa i lagutkastet behandlade spörsmål. Den förstnämnda metoden skulle ju dock endast skenbart innebära en förenkling och jag har för min del funnit de praktiska och lagtekniska skäl bärande, som i betänkandet anförts mot en sådan lösning. Vad åter angår möjligheten att så att säga överflytta vissa partier av lagen till stadgarna, torde någon mera väsentlig förkortning av lagtexten härigenom knappast stå att vinna. Denna metod skulle ju för övrigt medföra, att stadgarna i stället bleve vidlyftigare. Den fördelen skulle dock vinnas vid sist angivna tillvägagångssätt, att större valfrihet mellan olika lösningar uppkomme, låt vara att tillsynsmyndigheten väl därvid finge förutsättas underkasta stadgarna en tämligen ingående granskning.

Emellertid har det förefallit mig, som om vissa stadganden av övervägande administrativ innebörd, vilka närmast angå tillsynsmyndigheten, borde kunna upptagas i en särskild kungörelse.

Sammanfattningsvis har beträffande förslaget till lag om sambruksföreningar i propositionen anförts följande:

Förslaget avser att giva rättsliga grunder för ekonomiska föreningar, som avse gemensamt jordägande och sambruk. Lagförslaget ansluter sig nära till lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar. Från denna lag företer förslaget dock åtskilliga avvikelser, vilka betingats av sambruksföreningarnas säregna natur.

För drivande av gemensamt jordbruk skall enligt förslaget tillskapas en särskild typ av ekonomisk förening, kallad *sambruksförening*. En sådan förening skall kunna bildas antingen av grannar i en by, vilka samman-skjuta sina ägor och överlåta dessa på föreningen, eller ock genom att ett antal lantarbetare eller andra i jordbruk kunniga personer bilda en förening, som förvärvar eller arrenderar en större jordegendom för gemensamt bruk. Föreningarna skola centralt registreras hos lantbruksstyrelsen.

4 Sammansatt första lag- och jordbruksutskotts utlåtande nr 1.

För registrering fordras bland annat, att en ekonomisk plan för föreningens verksamhet antagits. Planen skall i samband med registreringen hos lantbruksstyrelsen underkastas en saklig granskning ur jordbruksekonomisk synpunkt.

Medlemmarna i en sambruksförening skola vara såväl berättigade som förpliktade att själva deltaga i jordbruksarbetet. I lagförslaget uppställs i anslutning härtill det kompetenskravet på medlemmarna, att dessa skola vara kunniga i jordbruk eller äga annan för verksamheten erforderlig yrkeskunskap.

Lagförslaget förutsätter bokföringsskyldighet för sambruksförening samt upptager särskilda regler om fondbildning och vinstutdelning. Lantbruksstyrelsen förutsättes skola utfärda instruktion för revisor i sambruksförening samt öva viss tillsyn däröver, att en betryggande revision åvägabringas.

Specialmotivering.

Utskottet kommer att i det följande beröra vissa med lagförslaget sammanhängande särskilda frågor. Sedan utskottet redogjort för spørsmålet om avstyckning av tomt, komma övriga frågor att behandlas under de särskilda paragraferna.

Avstyckning av tomt.

Utredningsmannen har som huvudregel föreslagit, att all den egendom, som utnyttjas i sambruksförenings rörelse, skall ägas av föreningen. Härifrån har dock gjorts det undantaget, att tomtmark skulle kunna avstyckas för tillgodoseende av medlemmars önskemål vid sammanläggning av flera mindre gårdar att få i enskild ägo bevara mangårdsbyggnaden med kringliggande tomt och trädgård.

Fastighetsbildningssakkunniga ha i sitt yttrande framhållit, att jorddelningslagens avstyckningsregler oftast icke komme att lägga hinder i vägen för en sådan avstyckning. Sakkunniga ha understrukit de olägenheter, som kunde uppstå, därigenom att dessa avstyckade fastigheter, vilka måhända erfordrades för att bereda bostäder åt sambruksföreningens medlemmar, komme att övergå till personer, vilka icke vore villiga att inträda i föreningen eller ändock överlåta bostaden å föreningen. Till avhjälpande av dessa svårigheter kunde tänkas att man införde regler om expropriationsrätt eller förköpsrätt för förening i fråga om dylika avstyckade fastigheter.

Departementschefen har i denna fråga uttalat bland annat följande:

Fastighetsbildningssakkunnigas utlåtande synes utvisa, att i det av utredningsmannen åsyftade fallet hinder för avstyckning av tomt i princip icke bör möta. Å andra sidan delar jag den uppfattningen, att någon allmän-giltig regel härom ej bör införas i jorddelningslagen utan att frågan bör bedömas efter omständigheterna i det enskilda fallet. Närmast ankommer tydligen detta bedömande på de myndigheter, hos vilka avstyckningsärendet handlägges. Emellertid bör uppenbarligen samråd i dessa ärenden äga rum med vederbörande lantbruksnämnd.

I lagberedningens förslag till jordabalk I (SOU 1947: 38) avgivet den 12 juni 1947, har införts ett nytt institut, vilket betecknats såsom avtalad förköpsrätt. Med tillämpning av de föreslagna reglerna skulle sambruksförening i samband med avstyckning av tomt kunna tillförsäkras förköpsrätt till den avstyckade fastigheten. Lagberedningens förslag är för närvarande beroende av Kungl. Maj:ts prövning.

3 §.

Utredningsmannen har föreslagit, att i tillsynsmyndighetens uppgift borde ingå att tillhandagå sambruksföreningarna med råd i jordbruksekonomiska frågor, i den utsträckning föreningarna själva önskade. Åtskilligt torde stå att vinna genom samarbete mellan den tjänsteman hos tillsynsmyndigheten, som erhöle uppdrag att handlägga ärenden rörande sambruksföreningar, och styrelsen i dessa föreningar under medverkan jämväl av lokala myndigheter.

Svenska lantarbetsgivareföreningen har funnit det tveksamt om skyldighet borde åläggas lantbruksstyrelsen att tillhandagå sambruksförening med råd i jordbruksekonomiska frågor. Enligt föreningens uppfattning borde sambruksförening ej intaga annan ställning än övriga jordbruksföretagare vid anlåtande av tillgänglig expertis.

Departementschefen har för sin del anmärkt, att lagutkastet erhållit den utformningen, att lantbruksstyrelsen skulle utöver sin tillsynsuppgift ha en rådgivande funktion, för att betona att fråga icke vore om ett opåkallat förmynderskap från det allmännas sida, varjämte han tillagt:

Efter den omorganisation av lantbruksstyrelsen, som tidigare av mig föreslagits, måste tillsynen över och rådgivningen till sambruksföreningarna anses vara en uppgift, som naturligt infogar sig under styrelsens verksamhetsområde. Såsom utredningsmannen i annat sammanhang påpekat, måste det också bliva av betydelse för det allmänna, att material rörande sambruksföreningarna samlas hos styrelsen. Särskilt gäller detta under den första tid, då föreningsjordbruk tillskapas och då det är av vikt, att på olika håll vunna erfarenheter snabbt kunna utnyttjas.

4 § första stycket.

Rörande minimiantalet medlemmar i sambruksförening har utredningsmannen erinrat om att ekonomisk förening jämlikt lagen om ekonomiska föreningar måste bestå av minst fem medlemmar för att kunna vinna registrering. Den i utredningsmannens lagutkast angivna organisationsformen syntes förutsätta åtminstone något tiotal medlemmar. Tillräckliga skäl att stadga högre minimiantal medlemmar än fem hade dock icke ansetts föreligga. Därest lägre antal personer än fem önskade påbörja ett samfällt jordbruk, syntes bildande av ett enkelt bolag vara den lämpligaste formen.

Frågan har berörts i ett flertal yttranden, av vilka bland andra *egnahemsstyrelsen* och *lantbruksstyrelsen* föreslagit minskning av minimiantalet från fem till tre.

Departementschefen har sammanfattat sin ståndpunkt på följande sätt:

För egen del är jag närmast benägen att ansluta mig till den ståndpunkten, att en sambruksförening helst bör ha åtminstone ett tiotal medlemmar. Jag känner mig sålunda icke övertygad om riktigheten av den på ett par håll bland remissyttrandena framträdande uppfattningen, att medlemmarnas trivsel skulle bli mindre vid ett större medlemsantal. Under alla förhållanden synes man kunna göra gällande, att hela organisationsformen med antagande av stadgar, val av styrelse, driftsledare och revisorer m. m. förutsätter ett icke alltför obetydligt medlemsantal. Vid en jämförelse med 1911 års föreningslag synes man snarast kunna göra gällande, att kraven på ett lågt minimiantal medlemmar äga större fog för denna lags vidkommande, då ju nämligen medlemmarna i en förening, bildad enligt 1911 års lag, kunna vara juridiska personer, var och en representerande mycket betydande intressegrupper. Emellertid föreligger icke heller enligt min uppfattning tillräckliga skäl att förorda ett högre minimiantal medlemmar för sambruksföreningarnas del än för övriga ekonomiska föreningar. Å andra sidan finner jag icke anledning ifrågasätta ett lägre antal än fem för sambruksföreningarnas del.

4 § tredje stycket.

Utredningsmannen har uppställt den huvudregeln, att samtliga medlemmar i en sambruksförening skulle vara skyldiga och berättigade att delta i jordbruksarbetet. Det skulle åvila medlemmarna som en plikt att delta i jordbruksarbetet i den utsträckning ett ändamålsenligt bedrivande av föreningens verksamhet påkallade. Medlemsantalet borde därför avpassas så, att å ena sidan medlemmarna erhöle full sysselsättning och å andra sidan arbetet huvudsakligen kunde utföras av medlemmar, dock att självfallet icke hinder finge resas mot att föreningen vid behov anställde tillfällig arbetskraft. Förenings styrelse borde i särskilda fall kunna medgiva befrielse från skyldighet att delta i arbetet. I den mån samtliga föreningsmedlemmar under någon tid av året icke kunde beredas arbete inom föreningsjordbruket, borde det givetvis ligga i såväl föreningens som de enskilda medlemmarnas intresse, att medlemmarna i lämplig utsträckning kunde finna sysselsättning utanför föreningsjordbruket.

I denna fråga, som berörts i några yttranden, har *departementschefen* bland annat anfört följande:

Vad först angår frågan om krav på aktiv arbetsinsats i sambruksförenings verksamhet från medlemmarnas sida synes det mig med hänsyn till hela syftet med den ifrågavarande lagstiftningen alldeles självfallet, att ett dylikt krav bör uppställas. Denna i motiven till utredningsmannens lagutkast uttalade regel har icke upptagits i själva lagtexten, låt vara att sambruksförenings ändamål i 1 § angivits vara att bereda medlemmarna utkomst genom gemensamt jordbruk. Däremot har i § 11 andra stycket av det vid betänkandet fogade utkastet till normalstadgar för sambruksförening utsagts, att medlem är skyldig att efter styrelsens eller driftsledarens anvisningar delta i det av föreningen bedrivna jordbruket. Slutligen ha medlemmarnas arbetsinsatser förutsatts bli föremål för avvägning vid den ekonomiska planens upprättande. Enligt min mening är emellertid frågan av så grundläggande betydelse, att den bör behandlas i själva lagen.

Att en föreningsmedlem icke bör uteslutas, därför att han på grund av sjukdom eller ålder icke förmår utföra något arbete, synes uppenbart. En sådan modifikation av den här diskuterade huvudregeln synes mig böra ske vid lagtextens utformning.

I enlighet med det nu sagda har i 4 § tredje stycket departementsförslaget stadgats, att varje medlem i sambruksförening är skyldig att med egen arbetsinsats deltaga i föreningens verksamhet såvitt icke sjukdom, ålder eller liknande förhållande vållar oförmåga därtill. Såsom garanti för att denna bestämmelse efterlevs har ock ansetts böra stadgas rätt för tillsynsmyndigheten att inför domstol påyrka likvidation av sambruksförening, vars verksamhet drives på sätt som står i uppenbar strid mot förutsättningarna för föreningens registrering. Bestämmelse härom återfinnes i 53 § departementsförslaget.

Lagrådet har yttrat följande:

I tredje stycket av paragrafen fastslås en av den förevarande lagstiftningens ledande grundtankar, nämligen att medlem är skyldig att med egen arbetsinsats deltaga i föreningens verksamhet. Stadgandet är rent principiellt; av naturliga skäl meddelas inga detaljföreskrifter rörande omfattningen av de arbetsinsatser som skola utkrävas av de olika medlemmarna. En annan grundläggande tanke i lagförslaget är emellertid att varje medlem också skall ha rätt att efter sin förmåga, i ett med hänsyn till föreliggande omständigheter skäligt förhållande till övriga medlemmar, utföra avlönat arbete åt föreningen. Även denna grundtanke synes böra komma till uttryck i lagtexten, exempelvis så att de inledande orden »varje medlem vare skyldig» utbytas mot »medlemmarna vare skyldiga och berättigade».

Den av lagrådet föreslagna ändringen har beaktats i lagförslaget.

7 §.

Då i ifrågavarande paragraf föreskrivits, att i den ekonomiska planen för föreningens verksamhet skall lämnas uppgift om de förpliktelser, som komma att åligga envar medlem, avses enligt *utredningsmannen* frånsett ekonomiska förpliktelser framför allt skyldigheten att deltaga i jordbruksarbetet.

13 §.

Förevarande paragraf har enligt *utredningsmannen* utformats efter förebild av 24 § lagen den 25 april 1930 om bostadsrättsföreningar. Enligt nämnda lagrum skall den, till vilken bostadsrätt övergått på grund av familjerättsligt fång, ej vägras inträde i bostadsrättsförening utom i visst undantagsfall. Denna rätt till inträde kan likväl inskränkas genom bestämmelse i föreningens stadgar. Sådan inskränkning skall dock icke lända till efterrättelse i vad angår make samt hemmavarande barn och adoptivbarn. Med hemmavarande barn åsyftas enligt motiven till lagrummet sådana barn, som ha sitt hemvist i lägenheten.

15 §.

Denna paragraf har *utredningsmannen* utformat efter förebild av 26 § lagen om bostadsrättsföreningar, vari lämnas regler om den rätt, som tillkommer dödsbo. För att förhindra att dödsbo kvarsitter i lägenhet under längre tid än är stadgat, har bostadsrättsförenings styrelse tillerkänts rätt

att anmana dödsboet att inom sex månader överlåta bostadsrätten till annan, vid äventyr att denna eljest genom styrelsens försorg försäljes å offentlig auktion för dödsboets räkning. I stället för denna påföljd har utredningsmannen beträffande sambruksförening föreslagit, att, därest ifrågavarande tid av sex månader försuttes, sambruksföreningen skulle äga lösa andelen av boet.

Lagrådet har förordat, att såsom alternativ påföljd av att dödsbo icke inom sex månader visat, att andelen överlåtits på angivet sätt, det stadgades, att föreningen skulle äga låta försälja andelen å offentlig auktion. Som motiv härför har lagrådet anfört, att omständigheterna kunde vara sådana, att föreningen saknade möjligheter att lösa andelen.

Lagrådets förslag har godtagits i propositionen.

19 §.

Som förebild för denna paragraf har enligt *utredningsmannen* tjänat 27 § lagen om bostadsrättsföreningar.

Bestämmelserna i sistnämnda paragraf om att tvist om lösens belopp vad angår bostadsrätt skall slitas av skiljemän med rätt för part, som ej åtnöjes med skiljemännens beslut, att draga tvisten under domstols prövning, ha enligt motiven utformats efter mönster av gamla aktiebolagslagen. Motsvarande stadgande finnes nu i 70 § nya aktiebolagslagen. Stadgandena i såväl nya som gamla aktiebolagslagen avvika dock såtillvida från bestämmelsen i lagen om bostadsrättsföreningar, att det i de förra finnes möjlighet för aktiebolag att vid bestämmande av lösenbelopp tillämpa även annat förfarande genom att införa föreskrift därom i bolagsordningen. Denna möjlighet tillkom i den gamla aktiebolagslagen vid 1910 års riksdag på hemställan av lagutskottet, som påtalade den omgång och tidsutdräkt, vartill det föreslagna förfarandet att låta skiljemäns beslut kunna klandras vid domstol kunde leda. Vid tillkomsten av nya aktiebolagslagen ifrågasattes, att skiljemännens beslut normalt borde vara slutgiltigt. Departementschefen fann dock icke lämpligt, att talan vid domstol skulle kunna hindras, om icke bestämmelse meddelats därom i bolagsordningen.

22 § första stycket.

Utredningsmannen har förutsatt, att mellan sambruksförening och de av dess medlemmar, som skulle utföra arbete åt föreningen, skulle upprättas anställningskontrakt, vari medlemmarna i fråga tillförsäkrades lön i enlighet med lantarbetarnas kollektivavtal. Lönen för utfört arbete finge i enlighet med numera gällande principer för kollektivavtal inom jordbruket förutsättas utgå såsom kontantlön. I den mån föreningen tillhandahölle bostäder åt medlemmarna, borde medlemmarna sålunda erlægga hyra. Likaledes borde leveranserna av jordbruksprodukter från föreningen till medlemmarna betraktas såsom försäljning. Några bestämmelser härom inflöto emellertid icke i utredningsmannens lagutkast.

Statens livsmedelskommission har anmärkt, att reglerna om avsättning till reservfond skulle kunna göras tämligen verkningslösa genom att det bestämdes mycket höga löner åt föreningsmedlemmarna.

Departementschefen har i anledning härav anfört:

Den av statens livsmedelskommission påpekade möjligheten att kringgå reglerna om avsättning till reservfond genom bestämmande av mycket höga arbetslöner åt medlemmarna synes mig kunna avlägsnas genom att i lagen föreskrives, att arbetslön, som på förhand tillförsäkras medlem, skall bestämmas under iakttagande av all den varsamhet, som betingas av önskemålet om en betryggande fondbildning. En sådan bestämmelse har upptagits i 22 § första stycket departementsförslaget. Vid tillämpning av denna bestämmelse bör i orten gällande kollektivavtal för lantarbetare i allmänhet kunna tjäna till ledning, även om ett undantagslöst stadgande härom i själva lagtexten syns mig böra undvikas såsom varande en alltför stel och kategorisk regel.

Departementschefen har vidare erinrat om att den möjligheten föreläge för såväl staten som enskild långivare att för beviljande av krediter uppställa villkor om en fortgående försiktig lönepolitik.

22 § andra stycket.

Det ville enligt *utredningsmannen* synas naturligtast, om ett så centralt och betydelsefullt problem som bland andra frågan om vinstutdelning upptogs till behandling i lagen. Det skulle emellertid leda till onödig komplicering av lagtexten, att bortsett från reglerna om fondbildning däri närmare angiva huru vinsten skulle disponeras. Denna fråga finge överlåtas åt föreningarna att vidare reglera i sina stadgar i enlighet med i lagens motiv angivna riktlinjer. Dessa äro av följande innehåll:

Visar bokslutet vinst, sedan den avtalsenliga lönen utbetalats och redovisats bland utgifterna för rörelsen, torde minst 20 procent av vinsten böra avsättas till reservfonden. Därefter torde viss maximerad ränta å insatskapitalet böra tillföras samtliga medlemmar, sålunda även dem, som icke personligen deltagit i arbetet. Maximeringen av denna ränta torde kunna bli föremål för viss tvekan. Den strängaste regel, som torde kunna ifrågakomma, är att sätta utdelningen lika med den inlåningsränta, som vid tiden för bokslutet tillämpas av flertalet sparbanker i det län, där föreningen har sitt säte. Fråga är emellertid, om icke en sådan regel skulle alltför starkt minska benägenheten hos dem, som icke skola personligen deltaga i föreningens verksamhet, att inträda som medlemmar i föreningen och att det till följd härav kan visa sig nödvändigt att maximera utdelningen till 4 eller 5 procent av insatsen. Härutinnan lär en anpassning bliva nödvändig efter vad omständigheterna kräva i det enskilda fallet, och detta är ytterligare ett skäl för den ovan hävdade uppfattningen, att maximeringen i fråga bör hänskjutas till beslut av föreningen vid dennas bildande. Uppenbart är att räntan bör i stadgarna sättas så lågt som möjligt är utan att föreningens tillkomst äventyras.

Eventuellt ytterligare överskott bör stå till föreningsmötets förfogande och lär i första hand böra användas för utbetalande av tillägg till de kontraktsenliga lönerna till de medlemmar, som deltagit i arbetet. Självfallet kan också ifrågakomma att använda medlen till ökning av lönen åt i föreningens tjänst anställda, vilka icke äro medlemmar, detta i syfte att till föreningen locka duglig arbetskraft och i syfte att öka de anställdas intresse för verksamhetens resultat.

Departementschefen har icke funnit anledning till erinran mot huvudpunkterna i utredningsmannens förslag i denna del.

23 §.

Ifrågavarande lagrum har uppenbarligen utformats efter förebild av 73 § 2 mom. första och tredje styckena lagen den 14 september 1944 om aktiebolag.

26 och 35 §§.

Bestämmelserna i nämnda båda lagrum om antalet styrelseledamöter och revisorer, som förening har att utse, ha sin motsvarighet i 20 § första stycket och 30 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar.

58 §.

Enligt *utredningsmannen* motsvara straffbestämmelserna i förevarande paragraf 84 § lagen om ekonomiska föreningar. För i sistnämnda paragraf angivna förseelser, vilka nära överensstämmer med de i lagförslagets 58 § upptagna, är straffet bestämt till böter från och med 25 till och med 1 000 kronor. I närmast motsvarande stadgande i aktiebolagslagen, 213 §, har straffet däremot angivits vara dagsböter eller fängelse.

Övriga lagförslag.

De i propositionen framlagda förslagen till *lag om ändrad lydelse av 18 § lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag* och till *lag om ändrad lydelse av 11 § lagen den 18 juni 1925 (nr 219) angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom* innebära, att i nämnda lagar av 1916 och 1925 stadgade inskränkningar och förbud för förening att förvärva fast egendom icke skola vara tillämpliga å sambruksförening.

Innebörden av förslaget till *lag om ändrad lydelse av 1 § bokföringslagen den 31 maj 1929 (nr 117)* är tvåfaldig. Dels ålägges sambruksförening bokföringsskyldighet genom den föreslagna lagändringen, dels förskrivs därigenom sådan skyldighet för yrkesmässigt bedrivande av advokat- och annan likartad verksamhet. Sistnämnda ändring saknar samband med de lagstiftningsfrågor, som i övrigt behandlas i propositionen. Enligt 1 § bokföringslagen i dess nu gällande lydelse åligger bokföringsskyldighet bland annat den, som yrkesmässigt driver verksamhet såsom advokat. Stadgan- det avser självfallet icke blott ledamöter av advokatsamfundet. Genom nya rättegångsbalken ha emellertid samfundsledamöterna fått ensamrätt till advokatnamnet. Ifrågavarande bestämmelse har därför omarbetats så, att bokföringsskyldighet skall åligga den, som yrkesmässigt driver advokat- eller likartad verksamhet. Förslaget till ändrad lydelse av bokföringslagen föreslås liksom övriga i propositionen framlagda lagförslag skola träda i kraft den 1 juli 1948.

Genom det framlagda förslaget till *lag om ändrad lydelse av 22 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)* avses dubbelbeskatt-

ning skola förhindras i fråga om lönetillägg eller annan sådan gottgörelse, som sambruksförening kan utbetala till medlem eller annan med hänsyn till rörelsens resultat. Föreningen föreslås skola erhålla avdragsrätt för dylika utbetalningar, varigenom dessa komma att inkomstbeskattas icke hos föreningen utan endast hos den, som uppburit gottgörelsen.

Motionerna.

Motionärerna framhålla, att enligt deras mening är enskild äganderätt av jord alltjämt den ur jordbrukets och samhällets synpunkt lämpligaste formen för jordinnehav. Det förutsättes, att sambruksföreningarnas verksamhet helt kommer att vila på frivilliga åtaganden samt att någon stimulans för bildandet av samjordbruk på särskilt gynnsamma villkor icke kommer att givas. Motionärerna befara emellertid, att lantbruksnämnderna, som ha att befrämja rationaliseringsåtgärder, med sin makt att förhindra jordförvärv obehörigt komma att gynna skapandet av sambruksföreningar samt komma att utnyttja statens förköpsrätt för att åtkomma större jordbruk. Motionärerna peka på att icke önskvärda konsekvenser i detta hänseende kunna uppkomma även i samband med omskifte av byalag. I bestämmelserna om sambruksföreningar bör enligt motionärernas mening utsägas, att prioritetsrätt till jordförvärv bör förbehållas den, som vill inköpa jord för eget innehav.

Beträffande motionernas innehåll i övrigt får utskottet hänvisa till dessa.

Utskottet.

Genom sambruksföreningar av det i propositionen angivna slaget vill lagstiftaren tillgodose såväl sociala som jordbrukspolitiska ändamål. Det sociala syftet framstår på olika sätt. Sambruksföreningarna äro avsedda att öppna möjlighet för lantarbetare och yngre lantbrukarsöner att förvärva och bruka egen jord liksom att anvisa en väg för småbrukare att genom rationaliserad drift höja sin och sin familjs levnadsstandard. Bildandet av sambruksföreningar är ämnat att bliva ett medel att sammanslå smärre brukningsdelar till driftsekonomiskt fördelaktiga större enheter. Härigenom kommer den föreslagna lagstiftningen att ingå som en bland andra åtgärder för jordbrukets yttre rationalisering.

Under förarbetena till de nu framlagda lagförslagen ha från många håll framhållits de stora svårigheter ej minst av psykologisk natur, som kunna väntas vara förenade med kollektiv jordbruksdrift i vårt land. Andra ha sett mera optimistiskt på möjligheterna att också hos oss driva jordbruk i föreningsform. Utskottet finner det föga fruktbart att till närmare granskning upptaga alla de förutsägelser och antaganden, vartill lagförslaget givit anledning. Någon säker grund för ett bedömande av möjligheterna för jordbruksrörelse av detta slag kan icke erhållas, med mindre praktiska försök

anställas. Då uppenbarligen jordbruksnäringen i vårt land har mycket att vinna, om föreningsjordbruket skulle visa sig vara en praktiskt användbar företagsform, böra enligt utskottets mening genom det allmännas försorg skapas de yttre förutsättningar, som erfordras för att sådan verksamhet skall kunna upptagas. Därvid är av vikt dels att lagstiftningen erbjuder ändamålsenliga juridiska organisationsformer för dem, som önska sammansluta sig för gemensamt ägande och brukande av jord, dels att sådan sammanslutning beredes ekonomiska möjligheter att driva jordbruk i större skala. Det i förevarande proposition framlagda förslaget till lag om sambruksföreningar avses skola skapa den första grundförutsättningen, tillgång på lämplig organisationsform. Vad beträffar det andra huvudvillkoret, ekonomiska stödåtgärder, upptager förevarande proposition icke några förslag härom, men enligt vad utskottet erfarit kommer denna fråga att senare föreläggas innevarande riksdag.

De i motionerna I: 246 och II: 398 uttalade önskemålen om att sambruksföreningarna icke skola beredas gynnsammare villkor än enskilda jordägare hänga närmare samman med frågan om ekonomiska stödåtgärder än med de lagstiftningsproblem, som utskottet nu har att behandla. Utskottets mening i denna sak är, att sambruksföreningarna i princip icke böra gynnas framför andra jordbruksidkare, en uppfattning, åt vilken också departementschefen givit uttryck i direktiven till sociala jordbrukskreditutredningen. Däri uttalades nämligen, att i möjligaste mån samma regler för låne- och bidragsverksamheten skulle gälla i fråga om sambruksföreningarna som inom egnahems- och rationaliseringsverksamheten i allmänhet.

Vad angår motionärernas övriga önskemål torde de närmast avse tillämpningen av lagarna om delning av jord å landet och om kronans förköpsrätt. Utskottet har icke funnit anledning att i detta sammanhang göra något uttalande härom. Icke heller är utskottet berett att i föreliggande lagförslag införa någon bestämmelse om prioritetsrätt till jordförvärv för dem, som vilja inköpa jord för eget innehav.

Då utskottet härefter går att närmare granska det i propositionen framlagda förslaget till lag om sambruksföreningar, uppställer sig i första hand spørsmålet efter vilka linjer en lagstiftning för det avsedda ändamålet bör utformas. Utskottet har icke funnit anledning till erinran gentemot den av departementschefen valda vägen att i en fristående lag samla alla väsentliga bestämmelser, som erfordras. Genom detta tillvägagångssätt har i stort sett tyngande hänvisningar till annan lagstiftning kunnat undvikas. De hänvisningar, som förekomma, gälla bortsett från vissa processuella regler främst lagen om ekonomiska föreningar. Genom den begränsning av sistnämnda lags tillämplighetsområde, varom stadgas i 91 § andra stycket samma lag, blir lagen om ekonomiska föreningar tillämplig i fråga om sambruksförening allenast på områden, som icke regleras av lagen om sambruksföreningar med tillhörande stadganden.

Vidare har varit nödvändigt att göra en avvägning i vad mån bestämmelserna om sambruksförening skola inflyta i den särskilda lagen eller de lämpligen kunna intagas i stadgarna för varje förening. Departementschefen har valt att till föreningsstadgarna överföra ett ganska betydande antal delvis icke oviktiga bestämmelser, t. ex. reglerna om grunden för vinstens fördelning. De betänkligheter, som användningen av denna metod i och för sig är ägnad att ingiva, försvagas avsevärt, då hänsyn tages därtill, att lantbruksstyrelsen såsom registreringsmyndighet i samband med inregistreringen av stadgarna eller däri vidtagna ändringar skall utöva en saklig granskning och vägra inregistrering av föreningsbeslut i stadgefrågor, som strida mot lagens innehåll eller dess syften.

Utskottet, som särskilt önskar framhålla, att den föreslagna lagstiftningen helt bygger på frivillighetens grundval, vill på nu angivna skäl tillstyrka lagförslaget huvudgrunder. I det följande kommer utskottet att till närmare behandling upptaga vissa enskildheter i lagförslaget.

Frågan om vid sammanläggning av flera småbruk de tidigare jordägarna skola ha möjlighet få avstycka tomt med mangårdsbyggnad som särskild fastighet att kvarstanna i enskild ägo, har i propositionen lämnats öppen. I den mån sådana avstyckningar tillåtas, vilket stundom torde bli nödvändigt för att en sambruksförening över huvud skall kunna bildas, kunna så småningom uppkomma allvarliga svårigheter, därigenom att dessa fastigheter övergå i icke-föreningsmedlemmars ägo. Någon tillfredsställande lösning på detta problem torde icke stå att vinna med nuvarande lagstiftning. Skulle de föreslagna bestämmelserna i nya jordabalken om konventionell förköpsrätt upphöjas till lag, torde frågan kunna lösas genom att sambruksföreningen vid avstyckningen tillförsäkras sådan förköpsrätt till den avstyckade fastigheten. I annat fall torde bli nödvändigt att genom särskilda lagbestämmelser reglera denna fråga.

Lantbruksstyrelsen har i förslaget tillerkänts ett flertal olika befogenheter med avseende å sambruksföreningarna. Såsom framgår av 3 § är styrelsen såväl registreringsmyndighet som tillsynsmyndighet och skall dessutom utöva en rådgivande funktion. Inom utskottet har framhållits, att det borde ankomma på de lokala organ, som enligt de antagna riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken ha att ombesörja rådgivningen till jordbrukets utövare i allmänhet, att handha samma funktion också i fråga om sambruksföreningarna. Då emellertid de sambruksföreningar, som komma att börja sin verksamhet under den första tiden, sedan lagen trätt i kraft, måste antagas få närmast försökskaraktär, torde vara fördelaktigt att rådgivningen under detta inledande skede kan ske centralt. Utskottet förutsätter därvid, att sambruksföreningarna i första hand anlita de lokala organen vid begärande av råd. Uppenbarligen ankommer på lantbruksstyrelsen själv att avgöra, i vad mån den skall tillmötesgå förening med rådgivning. Om sedan ett större antal sambruksföreningar kommit till stånd denna rådgivande funk-

tion skulle bliva betungande för lantbruksstyrelsen, bör tagas under övervägande, huruvida styrelsen kan befrias därifrån.

I ett flertal yttranden över utredningsmannens förslag har framhållits önskvärdheten av att minimiantalet medlemmar i sambruksförening skulle kunna sättas så lågt som till tre. Därvid har påpekats, att det kan förekomma att ett mindre antal jordbrukare än fem önska rationalisera sitt lantbruk genom övergång till gemensam drift. De ha i betänkandet hänvisats att bilda ett enkelt bolag. Denna organisationsform har i yttrandena ansetts olämplig i fråga om jordbruksdrift. Icke heller kunna bolagsmännen bliva delaktiga av de ekonomiska förmåner, som väntas komma att stå sambruksförening till buds.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att sambruksföreningen som organisationsform förutsätter ett icke alltför obetydligt medlemsantal och att ett minimiantal av fem medlemmar måste krävas. Detta antal torde också kunna uppnås i flertalet nyss åsyftade fall, då antalet brukningsenheter som skola sammanslås till gemensam drift understiga fem, genom att jämte mannen även andra i jordbruket deltagande familjemedlemmar inträda i föreningen.

I 4 § tredje stycket av förslaget har föreskrivits, att medlem skall vara skyldig och berättigad att med egen arbetsinsats deltaga i föreningens verksamhet såvitt icke sjukdom, ålder eller liknande förhållande vållar oförmåga därtill. I motiven sägs, att denna bestämmelse självfallet icke skall tillämpas å dödsbo, som är föreningsmedlem.

Föreningens medlemsantal skall vid föreningens start beräknas på sådant sätt, att alla medlemmarna erhålla full sysselsättning i jordbruksarbetet å den av föreningen ägda eller arrenderade egendomen och att allt förekommande arbete i huvudsak kan utföras av medlemmarna. Uppenbart är att arbetstillgången inom ett föreningsjordbruk liksom inom annat jordbruk kommer att skifta ganska avsevärt dels säsongmässigt, dels ock på längre sikt. Rationaliseringsarbetet inom jordbruket kan komma att fortskrida så snabbt, att exempelvis det antal medlemmar, som vid den ekonomiska planens antagande i samband med föreningens start befanns erforderligt för jordbrukets skötsel, efter ett antal år kan visa sig vara alltför stort. Svårigheter av detta slag kunna stundom övervinnas genom att föreningen i ett sådant läge utökar den brukade arealen genom förvärv av mer jord eller annorledes eller också övergår till mera intensiv och arbetskrävande drift. I andra fall kunna sådana utvägar icke anlitas. Uppenbart är emellertid, att icke mera arbetskraft skall bindas inom föreningsjordbruket än som erfordras för dettas rationella skötsel. Lagstiftningen erbjuder icke någon möjlighet att tvinga medlem, vars arbetskraft icke vidare behöves, att lämna föreningen. Det måste ankomma på föreningen själv att på föreningssammansträde bestämma principerna för huru tillgängligt arbete lämpligen bör fördelas bland medlemmarna. Om medlem ägde en absolut rätt att under alla omständigheter bliva fullt sysselsatt av föreningen mot avtalsenlig ersätt-

ning, skulle föreningens ekonomi lätt undergrävas. Utskottet får därför föreslå sådan jämkning av ifrågavarande paragraf, att av lagtexten klart framgår, att medlems såväl arbetskyldighet som rätt till arbete är beroende av tillgången på arbete inom föreningens verksamhet.

Beträffande den ekonomiska planen har i förslagets 7 § föreskrivits, att i planen skall lämnas uppgift om de förpliktelser, som komma att åligga envar medlem. Av motiven framgår, att därmed åsyftas ett angivande av de allmänna åligganden, som åvila föreningsmedlem, såsom arbetskyldigheten och icke en fördelning i detalj av de olika i verksamheten förekommande arbetsuppgifterna mellan föreningens medlemmar. Utskottet har i förtydligande syfte föreslagit en redaktionell ändring i nämnda bestämmelse.

Vid bildandet av sambruksförening genom sammanläggning av mindre brukningsenheter måste i den ekonomiska planen också noggrant övervägas, huru skall förfaras med det för sambruksföreningen mindre tjänliga eller helt otjänliga byggnadsbeståndet å de tidigare brukningsdelarna. Även måste i detta sammanhang de rådande inteckningsförhållandena närmare utredas och uppordnas.

I 13 § av förslaget stadgas, att den, som erhållit andel i föreningen genom vissa i paragrafen angivna familjerättsliga fång, icke får vägras medlemskap i föreningen på annan grund än att hinder möter för hans medlemskap enligt bestämmelse i den föreslagna lagen. I stadgarna kan dock denna rätt till inträde inskränkas genom att ytterligare villkor för medlemskap uppställas. Enligt förslaget skall emellertid sådan inskränkning icke lända till efterrättelse vad angår samt hemmavarande barn och adoptivbarn. Utskottet finner begränsningen till allenast hemmavarande barn knappast sakligt motiverad. Förhållandet kan ofta tänkas vara det, att en föreningsmedlem dör, efterlämnande vuxen son, vilken önskar inträda i föreningen efter sin fader men som icke för tillfället vistas i hemmet utan är sysselsatt exempelvis som lantarbetare på annat håll. Uppenbarligen skulle det innebära en orättvisa, om en sådan son komme i sämre ställning än ett annat barn, som vid sin faders bortgång ännu vistades i hemmet. Utskottet, som vill erinra om att de i 4 § angivna kompetenskraven för inträde i föreningen gälla även i fråga om den, som förvärvat andel genom familjerättsligt fång, har på anförda skäl ansett ordet »hemmavarande» böra utgå ur lagtexten.

I 15 § av lagförslaget regleras dödsbos ställning. Lagen lägger icke hinder i vägen för dödsbo att vara medlem i föreningen under obestämd tid. Skulle emellertid förening önska att avveckla dödsbos medlemskap, kan den anmana boet att inom sex månader överlåta sin andel på fysisk person. Sker icke detta, kan föreningen välja mellan att lösa andelen eller låta försälja densamma å offentlig auktion för dödsboets räkning. Kommer en sådan auktion till stånd, blir dödsboet skyldigt godtaga det högsta anbud, som därvid avgives.

Inom utskottet har diskuterats, huruvida möjlighet att anordna offentlig auktion lämpligen hör givas förening. Här stå emot varandra föreningens och dödsboets intressen. För föreningen är det en fördel att, om den önskar dödsboet ersatt med annan medlem, icke vara nödsakad att lösa ut boet. Vid utövning av lösningsrätt blir nämligen föreningen enligt 19 § i förslaget skyldig gottgöra boet efter andelens verkliga värde. Skulle däremot offentlig auktion ordnas, försvagas dödsboets ställning, i det boet får finna sig i att för sin andel erhålla den bjudna köpeskillingen, även om denna avsevärt understiger andelens verkliga värde. Vid en avvägning av dessa båda intressen har utskottet funnit dödsboets intresse väga över.

För övrigt kan anmärkas, att föreningens möjlighet att låta sälja dödsbos andel å offentlig auktion — detta förslag har av lagrådet motiverats med att föreningen kan sakna möjlighet att lösa andelen — blir utan praktisk betydelse i alla de fall, då köparen icke vinner inträde i föreningen. Därest icke någon såsom medlen godtagbar köpare kan erhållas vid förnyade auktioner eller på annat sätt, återstår för föreningen blott att själv lösa andelen, därest föreningen icke föredrager att låta dödsboet kvarstå såsom medlem. Även kan sägas, att andelen med hänsyn till sitt svårbestämbara värde icke är ett objekt, som särskilt väl lämpar sig för försäljning å auktion.

Utskottet föreslår på angivna skäl, att möjligheten för förening att försälja andel å offentlig auktion måtte utgå.

Utskottet vill vidare något beröra den situation, som uppstår om medlem dör, efterlämnande maka och minderåriga barn, av vilka något kan tänkas vilja framdeles inträda som medlem i föreningen. Den lämpligaste lösningen torde då vara, att dödsboet tills vidare kvarstår som medlem. Skulle så icke låta sig göra, torde någon av de efterlevande kunna inträda som medlem, även om vederbörande på grund av »ålder eller liknande förhållande» enligt 4 § tredje stycket i lagförslaget skulle vara oförmögen att under någon tid fullgöra sin arbetsskyldighet.

Twist om storlek av lösenbelopp, då förening har att inlösa andel i föreningen, skall enligt 19 § i förslaget avgöras av skiljemän men med rätt för part, som är missnöjd med deras beslut, att draga tvisten under domstols prövning. Ett dylikt förfarande kan uppenbarligen föranleda allvarlig tidsutdräkt och strider mot vad eljest är brukligt, då twist skall slitas av skiljemän. Utskottet anser, att förening, som så önskar, skall i sina stadgar kunna föreskriva, att skiljemäns beslut icke får dragas under domstols prövning, och föreslår därför en ändring i nu ifrågakvarande lagrum. Stadgandet skulle härigenom bringas i närmare överensstämmelse med motsvarande regel i 70 § lagen om aktiebolag, som tjänat till förebild för det av utskottet framlagda förslaget.

För att förhindra att medlemmarna i form av lön ur rörelsen uttaga större belopp än som är förenligt med sund hushållning, har i 22 § av för-

slaget tillagts ett första stycke av innehåll, att på förhand tillförsäkrad arbetslön skall bestämmas med iakttagande av all den varsamhet, som be-tingas av önskemålet om en betryggande fondbildning. Den följande 23 § innehåller regler om skyldighet för den som mottagit lön, vars utbetalning beslutats och verkställt i strid mot nyss nämnda stadgande i 22 §, att återbära vad han mottagit och om solidarisk skyldighet för alla, som medverkat till sådant beslut eller dess verkställande, att täcka brist, som kan uppkomma vid återbäring. Utskottet är angeläget understryka betydelsen av att stränga krav upprätthållas i fråga om fondbildningen och att icke företagens bärighet äventyras av att medlemmarna taga ut för höga löner, men kan samtidigt icke underlåta att finna den vaga formulering 22 § första stycket erhållit mindre tillfredsställande med hänsyn därtill, att den utgör grund för de allvarliga påföljder, varom stadgas i närmast följande paragraf. Dessa böra enligt utskottets mening icke tillgripas, med mindre arbetslönen blivit bestämd till eller utbetald med ett uppenbart för högt belopp. Till riktpunkt kan, såsom departementschefen angivit, tjäna i orten gällande kollektivavtal för lantarbetare i allmänhet.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla vikten av att, då i föreningsstadgarna skall angivas grunden för vinstens fördelning, det föreskrives, att utdelning på insatserna skall utgå, innan lönetillägg får beslutas. I annat fall skulle exempelvis dödsbo eller medlem, som på grund av ålder eller sjukdom är oförmögen till arbete och sålunda icke har löneintäkter, kunna berövas varje inkomst av sitt i föreningen inestående kapital. Dylika föreningsmedlemmar böra ock kunna komma i åtnjutande av sådan gottgörelse av vinstmedel, som förening äger utbetala, sedan medel avsatts till reservfond och för utdelning å insatskapital.

Sambruksförenings styrelse skall bestå av en eller flera ledamöter. Likaledes skola finnas en eller flera revisorer. Enligt 5 § i lagförslaget skall i stadgarna angivas antalet såväl styrelseledamöter som revisorer. Utskottet finner angeläget att i alla fall, där med hänsyn till föreningens medlemsantal så är möjligt, antalet styrelseledamöter sättes högre än en. Det är ock önskvärt att som regel mer än en revisor medverkar i granskningen av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper.

Efter mönster av aktiebolagslagen har i förslagets 58 § straffsatsen för vissa förseelser bestämts till dagsböter eller fängelse, medan i hittillsvarande föreningsrättslig lagstiftning endast bötesstraff kunnat ådömas för motsvarande förseelser. Utskottet kan om än med någon tvekan biträda propositionens förslag i detta hänseende men anser ett sådant ställningstagande icke vara prejudicerande för den allmänna föreningslag, vartill förslag är under utarbetande.

Utskottet föreslår vidare två ändringar av redaktionell natur i hänvisningar, som finnas intagna i 19 och 63 §§ av förslaget.

I förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § bokföringslagen ha sammanförts dels en ändring, som sammanhänger med sambruksföreningarnas tillkomst, dels en av nya rättegångsbalkens införande betingad ändring avseende advokats bokföringsskyldighet. Enär rättegångsbalken trätt i kraft från och med den 1 januari 1948, synes ändringen i bokföringslagen i sistnämnda avseende böra träda i kraft snarast.

De genom propositionen framlagda lagförslagen ha icke i övrigt givit anledning till erinran från utskottets sida.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med förklaring, att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i förslagen till lag om sambruksföreningar och till lag om ändrad lydelse av 1 § bokföringslagen den 31 maj 1929 (nr 117) — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

1) L a g

om sambruksföreningar.

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser.

1 §.

Förening med ändamål att bereda medlemmarna utkomst genom att å fastighet, som föreningen förvärvat eller av kronan arrenderat, låta medlemmarna bedriva gemensamt jordbruk och annan i samband därmed stående verksamhet (*föreningsjordbruk*), må kunna i enlighet med vad i denna lag sägs vara registrerad såsom *sambruksförening*.

Såsom sambruksförening må med tillstånd av Konungen eller, efter Konungens förordnande, av lantbruksstyrelsen jämväl registreras förening med ändamål att å fastighet, som föreningen arrenderat av annan än kronan, låta medlemmarna bedriva föreningsjordbruk.

2 §.

För sambruksförenings förbindelser häfta allenast föreningens tillgångar, förfallna men ej guldna insatser och andra avgifter inräknade. I föreningens stadgar må ej meddelas bestämmelse, att medlemmarna åta sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser.

3 §.

Sambruksförening skall i nedan angivna hänseenden stå under tillsyn av lantbruksstyrelsen, som ock har att tillhandagå föreningen med råd i jordbruksekonomiska frågor.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Hos lantbruksstyrelsen skall föras register för inskrivning av de uppgifter, vilka enligt denna lag skola för registrering anmälas eller vilkas intagande i registret eljest är eller varder föreskrivet.

Om bildande av sambruksförening.

4 §.

För att vinna registrering skall sambruksförening bestå av minst fem medlemmar samt i enlighet med denna lag hava antagit stadgar och ekonomisk plan för verksamheten ävensom utsett styrelse och revisorer.

Till medlem må icke utan tillstånd av Konungen eller, efter Konungens förordnande, av lantbruksstyrelsen antagas annan än svensk medborgare, som är kunnig i jordbruk eller äger annan för verksamheten erforderlig yrkeskunskap.

Medlemmarna vare skyldiga och berättigade att med egen arbetsinsats deltaga i föreningens verksamhet såvitt icke sjukdom, ålder eller liknande förhållande vållar oförhållande därtill.

Medlemmarna vare skyldiga och berättigade att *i mån av arbetstillgång* med egen arbetsinsats deltaga i föreningens verksamhet såvitt icke sjukdom, ålder eller liknande förhållande vållar oförmåga därtill.

5 §.

Föreningens stadgar skola angiva:

1. det namn, under vilket föreningen skall driva sin verksamhet (föreningens *firma*);
2. föremålet för föreningens verksamhet;
3. den ort, där föreningens styrelse skall hava sitt säte;
4. den insats, med vilken varje medlem skall deltaga i föreningen, huru insatserna skola göras, samt huruvida medlem må deltaga i föreningen med högre belopp än enkel insats;
5. där andra avgifter till föreningen, vare sig regelbundna eller på särskilt beslut om uttaxering beroende, skola förekomma, avgifternas belopp eller de högsta belopp, vartill de må bestämmas;
6. antalet styrelseledamöter och revisorer samt, där suppleanter för dem skola finnas, antalet suppleanter, så ock tiden för styrelseledamots, revisors och suppleants uppdrag;
7. när styrelsen är beslutför och huru styrelsebeslut skola fattas;
8. föreningens räkenskapsår;
9. huru ofta ordinarie föreningssammanträde skall äga rum samt tiden för hållande av sådant sammanträde som i 39 § sägs;
10. det sätt, varpå kallelse till föreningssammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, ävensom den tid före sammanträde, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

11. huru vid lika röstetal å föreningsammansträde avgörandet skall ske; samt

12. grunden för fördelning av vinst å föreningens verksamhet.

6 §.

Sambruksförenings firma skall innehålla ordet »sambruksförening».

I firman må ej ordet »bolag» eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, intagas. Firman skall tydligt skilja sig från andra, förut registrerade, ännu bestående sambruksföreningars firmor.

Ej må annan än sambruksförening i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet »sambruksförening» eller »föreningsjordbruk».

7 §.

Den ekonomiska planen skall hänföra sig till föreningens hela verksamhet och innehålla upplysning i alla de avseenden, vilka äro av betydelse för bedömande av verksamheten. I planen skall ock lämnas uppgift om de förpliktelser, som komma att åligga *envar medlem*.

Den ekonomiska planen skall hänföra sig till föreningens hela verksamhet och innehålla upplysning i alla de avseenden, vilka äro av betydelse för bedömande av verksamheten. I planen skall ock lämnas uppgift om de förpliktelser, som komma att åligga *medlemmarna*.

Sambruksförening må ej registreras utan att den ekonomiska planen av lantbruksstyrelsen prövats ur jordbruksekonomisk synpunkt.

8 §.

Ansökan om föreningens registrering skall göras av dess styrelse.

Ansökningen skall innehålla uppgift om föreningens postadress samt styrelseledamöternas och, där suppleanter i styrelsen utsetts, deras fullständiga namn, medborgarskap och hemvist, så ock förklaring att dessa personer ej äro omyndiga.

I ansökningen skall uppgivas, av vilken och huru föreningens firma skall tecknas, där ej denna befogenhet skall utövas allenast av styrelsen. Skall firman tecknas av annan än styrelseledamot eller suppleant, skall uppgift lämnas jämväl å hans fullständiga namn, medborgarskap och hemvist.

9 §.

Innan sambruksförening blivit registrerad, kan den ej förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara. Sedan styrelse blivit utsedd, äge den dock föra talan i mål rörande föreningens bildande, så ock eljest vidtaga åtgärd för utbekommande av utfästa insatser eller avgifter.

Handla medlemmar i föreningen eller ock styrelsen eller annan, som enligt 26 § tredje stycket är ställföreträdare för föreningen, å föreningens vägnar, innan den registrerats, skola de, som deltagit i åtgärden eller beslut därom, svara för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

Om föreningsmedlems intagande och avgång.

10 §.

Fråga om antagande av ny medlem i sambruksförening skall prövas och avgöras å föreningsssammanträde jämlikt de i denna lag och föreningens stadgar föreskrivna grunderna ävensom under beaktande av innehållet i gällande ekonomiska plan.

11 §.

Medlem må ej utträda ur föreningen med mindre hans andel överlåtits till annan, som jämlikt 14 § icke må vägras inträde i föreningen, eller å föreningsssammanträde beslutats, att medlem i föreningen, som är därtill villig, må förvärva jämväl den utträdandes andel eller att föreningen själv skall lösa andelen.

Medlem, som grovt försummat sina förpliktelser enligt denna lag eller föreningens stadgar och ej låtit sig rätta av varning, som meddelats honom av styrelsen, må, därest å föreningsssammanträde minst tre fjärdedelar av medlemmarna förena sig i beslut härom, uteslutas ur föreningen, som i sådant fall har att lösa den uteslutne medlemmens andel.

12 §.

Avgång ur föreningen skall anses äga rum vid den tid för räkenskapsavslutning, som infaller näst efter sex månader eller efter den i stadgarna bestämda längre tid, högst ett år, sedan medlemmen anmält sig till utträde eller uteslutits eller annan omständighet, som föranlett avgången, inträffat.

Medlem, som blivit ur föreningen utesluten, vare genast förlustig rätten att delta i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.

13 §.

Den, till vilken andel i sambruksförening övergått på grund av bodelning eller arv, må ej vägras inträde i föreningen, såvida hinder icke möter på grund av bestämmelse i denna lag.

Samma lag vare, där andel på grund av testamente övergått till testators make, skyldeman inom arvslederna, adoptivbarn eller adoptant.

Har den rätt till inträde, som i första eller andra stycket avses, i stadgarna inskränkts, lände det till efterrättelse utom i vad angår make samt *hemmavarande* barn och adoptivbarn. Har den rätt till inträde, som i första eller andra stycket avses, i stadgarna inskränkts, lände det till efterrättelse utom i vad angår make samt barn och adoptivbarn.

14 §.

Har andel överlåtits till någon, som ej är medlem, eller övergått till någon, vilken ej enligt bestämmelse i 13 § är berättigad till medlemskap, må inträde

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

i föreningen icke vägras honom, såvida han uppfyller de villkor för medlemskap, som denna lag och föreningens stadgar föreskriva, och han skäligen bör tagas för god såsom medlem. Åtnöjes han ej med beslut, varigenom inträde förvägrats honom, äger han inom fyra veckor efter erhållen kunskap om beslutet skriftligen påkalla, att frågan om hans antagande till medlem prövas av skiljemän i den ordning, lagen om skiljemän stadgar. Vad skiljemännen i laga ordning bestämt skall gälla.

15 §.

Avlider föreningsmedlem, skall utan hinder av vad i 4 § sägs dödsboet tillsvidare anses såsom medlem i hans ställe.

Har dödsboet icke inom sex månader efter erhållen anmaning av styrelsen visat, att den avlidnes andel genom bodelning, arv eller testamente övergått till viss delägare eller ock att någon, som ej må vägras inträde i föreningen, förvärvat andelen och sökt medlemskap, äge föreningen lösa andelen *eller sälja den å offentlig auktion*. Anmaning så ock meddelande att föreningen vill lösa *eller sälja* andelen anses hava givits när anmaningen eller meddelandet försänts i rekommenderat brev. Har i stadgarna vidsträcktare rätt medgivits dödsbo, lände det till efterrättelse.

Har dödsboet icke inom sex månader efter erhållen anmaning av styrelsen visat, att den avlidnes andel genom bodelning, arv eller testamente övergått till viss delägare eller ock att någon, som ej må vägras inträde i föreningen, förvärvat andelen och sökt medlemskap, äge föreningen lösa andelen. Anmaning så ock meddelande att föreningen vill lösa andelen anses hava givits när anmaningen eller meddelandet försänts i rekommenderat brev. Har i stadgarna vidsträcktare rätt medgivits dödsbo, lände det till efterrättelse.

Där den, till vilken andel övergått genom bodelning, arv eller testamente men som icke antagits till medlem, icke inom enahanda tidsfrist visar, att någon, som ej må vägras inträde i föreningen, förvärvat andelen och sökt medlemskap, vare lag som i andra stycket sägs.

16 §.

Har den, som efter överlåtelse förvärvat andel i sambruksförening, icke antagits till medlem, vare överlåtelsen utan verkan.

Vad nu sagts skall ej gälla, där förvärvet skett å exekutiv auktion, men vare föreningen berättigad och skyldig att lösa andelen.

17 §.

I stadgarna må kunna göras förbehåll, att vid övergång av andel föreningen skall vara berättigad att lösa andelen därest meddelande att föreningen vill göra lösningsrätten gällande lämnas den nye andelshavaren inom två månader från det anmälan om andelens övergång gjorts hos styrelsen.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

18 §.

Har andel förvärvat av föreningen, skall den åter avyttras, så snart det kan ske utan förlust, där ej föreningen å nästa föreningsammansträde beslutar att minska medlemsantalet.

19 §.

Skall andel lösas i fall, som avses i 11 §, 15 § tredje stycket, 16 § andra stycket eller 17 §, och har vid den i 12 § angivna tiden överenskommelse ej träffats om lösens belopp, varde detta av tre skiljemän, utsedda enligt lagen om skiljemän, bestämt till andelens verkliga värde, *med rätt för part, som ej åtnöjes med skiljemännens beslut, att draga tvisten under domstols prövning, såframt han väcker talan inom tre månader från det skiljemännens beslut, i huvudskrift eller bestyrkt avskrift, delgavs honom. Lösen skall erläggas inom sex månader från det beloppet blivit bestämt.*

Skall andel lösas i fall, som avses i 11 §, 15 § *andra eller* tredje stycket, 16 § andra stycket eller 17 §, och har vid den i 12 § angivna tiden överenskommelse ej träffats om lösens belopp, varde detta av tre skiljemän, utsedda enligt lagen om skiljemän, bestämt till andelens verkliga värde. *Åtnöjes ej part med skiljemännens beslut, äge han, där ej annat föreskrivits i stadgarna, draga tvisten under domstols prövning, såframt han väcker talan inom tre månader från det skiljemännens beslut, i huvudskrift eller bestyrkt avskrift, delgavs honom. Lösen skall erläggas inom sex månader från det beloppet blivit bestämt.*

20 §.

Har föreningen förvärvat avgående medlems andel men icke avyttrat den och träder föreningen i likvidation inom sex månader från det medlemmen avgått eller varder inom samma tid beslut om föreningens försättande i konkurs meddelat, skall, såvitt rörer föreningens borgenärers rätt, den avgångnes rätt att utfå lösen bedömas efter de i 59 § lagen om ekonomiska föreningar givna föreskrifterna.

Försättes föreningen i konkurs på ansökan som gjorts inom ett år från det medlem avgick och har föreningen löst hans andel men icke avyttrat den, vare den avgångne pliktig att, såvitt rörer föreningens borgenärers rätt återbära vad han utfått.

Om fondbildning och vinstutdelning.

21 §.

Av sambruksförenings årsvinst, efter avdrag för vad som åtgår till täckande av möjligen förefintlig förlust från föregående år, skall minst en femtedel avsättas till reservfond. Vid beräkningen av det belopp, som sålunda minst skall avsättas, må ej från årsvinsten avdragas lönetillägg eller annan

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

gottgörelse, som med hänsyn till rörelsens resultat lämnas till medlem eller annan.

Då summan av reservfonden och inbetalat insatskapital uppnått ett belopp motsvarande fyra tiondelar av taxeringsvärdet å föreningen tillhörig fast egendom eller, om bokförda värdet är högre, av detta samt hälften av det bokförda värdet å föreningens för rörelsen anskaffade övriga tillgångar eller det högre belopp, som kan vara föreskrivet i stadgarna, må vidare avsättning till fonden upphöra; nedgår fonden under det sålunda stadgade beloppet, skall avsättning därtill ånyo vidtaga.

Nedsättning av reservfonden må beslutas allenast för täckande av förlust, som enligt fastställd balansräkning finnes hava uppstått å föreningens verksamhet i dess helhet och som icke kan ersättas av befintliga till framtida förfogande avsatta medel.

22 §.

Arbetslön, som på förhand tillförsäkras medlem, skall bestämmas under iakttagande av all den varsamhet, som betingas av önskemålet om en betryggande fondbildning.

Utdelning må ej ske av annat än den vinst, som förefinnes enligt fastställd balansräkning för sista räkenskapsåret, i den mån vinsten icke skall avsättas till reservfonden. Beräknas utdelning i förhållande till inbetalat insatskapital, må den fastställas till högst fem procent å nämnda kapital. Det tillkommer föreningssammanträde att besluta, huruvida och i vad mån utdelning sålunda skall ske.

23 §.

Varder löneutbetalning eller vinstutdelning beslutad och verkställd i strid mot vad i 22 § sägs eller mot bestämmelse i föreningens stadgar, vare de, som mottagit sådan betalning eller utdelning, skyldiga att återbära denna jämte fem procent ränta därå.

För brist, som kan uppkomma vid återbäringen, vare de, som medverkat till beslutet om löneutbetalning eller vinstutdelning eller verkställandet av detta, ansvariga en för alla och alla för en.

24 §.

Vad i 22 och 23 §§ stadgats om vinstutdelning och återbäringsskyldighet samt ansvarighet för brist vid återbäringen skall äga motsvarande tillämpning i fråga om gottgörelse, varom i 21 § första stycket sägs och som ej inräknats i vinsten.

25 §.

Beslut må ej fattas om användande av föreningens vinstmedel eller övriga tillgångar eller om åtagande av förpliktelser för ändamål, som uppenbarligen är främmande för föreningens verksamhet. Föreningssammanträde äger dock till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål använda tillgång, som i förhållande till föreningens ställning är av ringa betydelse.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Om styrelse och firmateckning.

26 §.

För sambruksförening skall finnas en å föreningssammanträde vald styrelse, bestående av en eller flera ledamöter. Styrelseledamot skall vara medlem av föreningen och må ej vara omyndig. Inom styrelsen skall en ledamot vara ordförande.

Ledamot av styrelsen må ej handlägga fråga rörande avtal mellan honom och föreningen. Ej heller må han handlägga fråga om avtal mellan föreningen och tredje man, såframt han däri äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot föreningens. Vad sålunda är stadgat äge motsvarande tillämpning beträffande gåva från föreningen, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

Styrelsen äger, i den mån annat icke följer av vad i denna lag är stadgat, att ej mindre handla å föreningens vägnar i förhållande till tredje man än även företräda föreningen inför domstolar och andra myndigheter. Samma behörighet tillkommer ock den eller dem som efter vad i 27 § sägs äga teckna föreningens firma (firmatecknare); dock äga de, som må utöva firmateckningsrätt allenast gemensamt, endast gemensamt företräda föreningen.

27 §.

Bemyndigande för styrelseledamot eller annan att teckna föreningens firma må meddelas av styrelsen, där ej i stadgarna blivit bestämt, att sådant bemyndigande icke må meddelas.

Den, som enligt 26 § andra stycket icke må för föreningen handlägga fråga om avtal, äge ej heller befogenhet att utan särskilt uppdrag av styrelsen företräda föreningen i avseende å avtalet.

28 §.

Har styrelsen eller firmatecknare företagit rättshandling å föreningens vägnar men därvid överskridit sin befogenhet, vare rättshandlingen ej gällande mot föreningen, såframt tredje man insåg eller bort inse att sådant överskridande förelåg.

Om styrelsesuppleant företrätt föreningen, vare det förhållandet, att förutsättning för hans inträde i styrelseledamots ställe saknades, utan verkan gentemot tredje man, där han ej insåg eller bort inse nämnda förhållande.

29 §.

Utan föreningssammanträdes i varje särskilt fall givna bemyndigande må ej den, som äger företräda föreningen, upptaga lån mot säkerhet av in-teckning i föreningens fasta egendom eller i dess jordbruksinventarier, ej heller upplåta panträtt i föreningen tillhörig spannmål.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

30 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för sambruksförening, bör undertecknas med föreningens firma, och skola de, som teckna firman, därvid underskriva sina namn.

Har styrelsen eller firmatecknare utfärdat handling utan firmateckning och framgår icke av dess innehåll, att den utfärdats å föreningens vägnar, svare de, som undertecknat handlingen, för vad genom handlingen må hava slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld. Sådan ansvarighet skall dock ej åvila undertecknarna, där av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick, att den utfärdades för föreningen, samt den till vilken handlingen ställts av föreningen erhåller behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det begäran därom framställts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

31 §.

Angående behörighet för styrelseledamot, så ock för den, som eljest, ensam eller gemensamt med annan, bemyndigats teckna föreningens firma, att mottaga delgivning i rättegång mot föreningen är stadgat i rättegångsbalken; och skall vad i sådant avseende gäller äga tillämpning jämväl då annat meddelande skall delgivas föreningen.

Vill styrelsen kära till föreningen, skall styrelsen utlysa föreningssammanträde för val av ombud att föra föreningens talan i tvisten. Stämning delgives genom att föredragas å sammanträdet.

32 §.

Sker, efter det ansökan om föreningens registrering gjorts, ändring i avseende å de till styrelseledamöter eller styrelsesuppleanter utsedda personerna eller i fråga om rätten att teckna föreningens firma, eller ändrar styrelseledamot, styrelsesuppleant eller eljest någon, som äger teckna firman, sitt hemvist eller ändras föreningens postadress, skall styrelsens ordförande därom ofördröjligen göra anmälan för registrering. Å denna anmälan skall vad i 8 § andra och tredje styckena sägs äga motsvarande tillämpning.

Rätt att göra anmälan enligt första stycket tillkommer den som beröres av anmälingen.

Om bokföring och årsredovisning.

33 §.

Jämte vad i bokföringslagen är stadgat skall i avseende å sambruksföreningens balansräkning gälla, att de belopp, vartill medlemmarnas insatser, i den mån de inbetalts eller förfallit till betalning, samt föreningens fonder uppgå, skola var för sig upptagas bland skulderna.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

34 §.

Det åligger styrelsen att för varje räkenskapsår avgiva redovisning för förvaltningen av föreningens angelägenheter genom avlämnande av balansräkning, avseende föreningens ställning vid räkenskapsårets utgång, vinst- och förlusträkning samt förvaltningsberättelse. Redovisningshandlingarna skola vara underskrivna av samtliga styrelseledamöter.

Minst en månad före det föreningssammanträde, varom förmäles i 39 §, skall styrelsen till revisorerna i huvudskrift eller avskrift avlämna redovisningshandlingarna för det förflutna räkenskapsåret.

Om revision.

35 §.

Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola granskas av en eller flera å föreningssammanträde utsedda revisorer.

Det åligger styrelsen att ofördröjligen insända det över valet förda protokollet till lantbruksstyrelsen, som har att pröva valet. Finner lantbruksstyrelsen utsedd revisor icke lämplig, åligger det föreningens styrelse att ofördröjligen kalla föreningens medlemmar till extra föreningssammanträde för nytt val.

Om revisor entledigas eller eljest avgår eller avlider och suppleant ej finnes, åligger det styrelsen att ofördröjligen föranstalta om val av ny revisor.

36 §.

Lantbruksstyrelsen har att öva tillsyn därå, att sambruksförening utser revisorer till stadgat antal. Styrelsen skall utfärda instruktion med föreskrifter rörande revisionsuppdragets fullgörande.

Sambruksförenings styrelse skall giva revisor tillgång till föreningens böcker, räkenskaper och andra handlingar samt i övrigt det biträde, som av honom påkallas för uppdraget. Av revisor begärd upplysning angående förvaltningen må ej av styrelsen vägras.

37 §.

Revisorerna skola för varje räkenskapsår avgiva en av dem undertecknad revisionsberättelse, som skall överlämnas till styrelsen minst två veckor före det i 39 § omförmälda föreningssammanträdet. Revisorerna skola ock inom samma tid till styrelsen återställa de till dem överlämnade redovisningshandlingarna.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Om föreningssammanträde.

38 §.

Föreningsmedlems rätt att deltaga i handhavandet av föreningens angelägenheter utövas å föreningssammanträde. Ingen medlem må äga mer än en röst.

Ej må någon själv eller genom ombud eller såsom ombud för annan å föreningssammanträde deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och föreningen. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga om avtal mellan föreningen och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot föreningens. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande gåva från föreningen, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man.

Styrelseledamot må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för vilken han är ansvarig, eller i val av revisor.

39 §.

Inom fyra månader efter utgången av varje räkenskapsår skall hållas ordinarie föreningssammanträde, å vilket styrelsen har att framlägga redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen för det sistförflutna räkenskapsåret.

40 §.

Styrelsen äger, när den finner lämpligt, kalla medlemmarna till extra föreningssammanträde.

Revisorerna må, om deras granskning föranleder därtill, skriftligen med angivande av skälet påfordra, att styrelsen skall utlysa extra föreningssammanträde att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske. Efterkommer styrelsen ej inom en vecka sådan påfordran, äge revisorerna på sätt i 41 och 42 §§ är stadgat själva utlysa sammanträde. Äro icke samtliga revisorer ense om sammanträdes utlysande, gälle den mening, varom de flesta förena sig eller vid lika röstetal deras mening som anse extra sammanträde böra hållas.

Extra föreningssammanträde skall ock av styrelsen utlysas, då det för uppgivet ändamål skriftligen påfordras av minst en tiondel av samtliga medlemmar, dock minst tre.

41 §.

Kallelse till föreningssammanträde skall utfärdas av styrelsen i enlighet med föreskrifter i stadgarna. Kallelse till ordinarie sammanträde skall utfärdas senast två veckor före sammanträdet.

Där för giltighet av beslut erfordras, att det fattas å två på varandra följande sammanträden, må kallelse till sista sammanträdet ej ske, innan det första hållits. Är icke något av sammanträdena ordinarie, skall mellan dem förflyta minst en månad.

(*Kungl. Maj:ts förslag:*)

(*Utskottets förslag:*)

42 §.

I kallelsen till föreningssammanträde skola angivas de ärenden, som skola förekomma å sammanträdet, dock vare ej erforderligt att särskilt angiva de ärenden, som enligt denna lag eller stadgarna skola där företagas. Hava de ärenden, som skola företagas till behandling å föreningssammanträde, blivit medlemmarna särskilt meddelade på sätt och å tid före sammanträdet, som i stadgarna angives, vare så gillt, som om ärendena varit upptagna i kallelsen till sammanträdet.

Ärende, som ej angivits i kallelsen till sammanträdet eller varom meddelande icke ägt rum efter vad i första stycket andra punkten stadgas, må icke vid sammanträdet företagas till avgörande, där ej ärendet enligt denna lag eller stadgarna skall förekomma på sammanträdet eller omedelbart förändras av ärende, som där skall avgöras; dock att ärende, som ej avser ändring av stadgarna eller utkrävande av ny eller förhöjd avgift eller föreningens trädande i likvidation, jämväl må avgöras å ordinarie sammanträde, såframt tre fjärdedelar av de närvarande giva sitt samtycke därtill.

Genom styrelsens försorg skall vid föreningssammanträde föras protokoll, upptagande fattade beslut samt, där röstning skett, dess resultat. Senast inom två veckor efter sammanträdet skall protokollet hållas hos föreningen tillgängligt för medlemmarna.

43 §.

Finnes ej styrelse för sambruksförening eller underlåter styrelsen att i föreskriven ordning kalla medlemmarna till ordinarie föreningssammanträde eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, som i 40 § tredje stycket sägs, utlyst extra föreningssammanträde att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske, har lantbruksstyrelsen att på anmälan av styrelseledamot eller medlem ofördröjligen utlysa sammanträde.

I fråga om ordningen i sådant fall för utlysande av ordinarie eller extra sammanträde gälle vad i 41 och 42 §§ är stadgat.

44 §. .

Å ordinarie föreningssammanträde, som avses i 39 §, skola till avgörande företagas frågorna om fastställelse av balansräkningen med de ändringar eller tillägg, som må finnas erforderliga, samt om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna för den tid redovisningen omfattar. Vid sammanträdet skall ock fattas beslut i anledning av föreningens vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen.

Med beslut i nämnda frågor må anstå till fortsatt sammanträde å viss dag minst en och högst två månader därefter. Kallelse skall utfärdas till det fortsatta sammanträdet.

Sist en månad efter det balansräkningen blivit fastställd skall genom styrelsens försorg avskrift av balansräkningen, vinst- och förlusträkningen, förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen för det senaste räkenskapsåret insändas till lantbruksstyrelsen.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)***Om talan mot styrelseledamot eller revisor.**

45 §.

Varder talan å styrelsens förvaltning under det räkenskapsår redovisningen avser ej anställd inom sex månader från det redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen framlades på föreningssammanträde, vare så ansett som om ansvarsfrihet blivit beviljad.

Om ansvarsfrihet blivit beviljad, må likväl talan kunna anställas mot styrelseledamot på grund av åtgärd, om vars vidtagande eller betydelse för föreningen styrelsen eller styrelseledamot uppsåtligen eller av vårdslöshet i redovisningshandlingarna eller eljest till föreningssammanträdet eller ock genom bokföringen eller eljest till revisorerna lämnat i väsentliga hänseenden oriktiga eller ofullständiga upplysningar. Talan, som grundas därpå att styrelseledamot begått brottslig handling, må ock eljest kunna mot honom anställas, så framt ej beviljad ansvarsfrihet uppenbarligen avsett även nämnda handling.

Talan mot revisor må ej anställas sedan två år förflutit från det revisionsberättelse framlades å föreningssammanträde, utan så är, att talan grundas därpå, att brottslig handling blivit begången.

46 §.

Försättes föreningen i konkurs på ansökan, som gjorts inom två år från det sammanträde där redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen framlades, äge konkursboet, ändå att ansvarsfrihet blivit styrelseledamot beviljad, anställa talan mot honom å förvaltningen under det räkenskapsår redovisningen avser ävensom att mot revisor anställa talan å revisionen för samma räkenskapsår.

Talan, varom i denna paragraf stadgas, skall väckas inom sex månader från första borgenärssammanträdet eller, där tiden för anställande av talan för föreningen då ännu ej gått till ända, inom utgången av den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

Om ändring av sambruksförenings stadgar.

47 §.

Beslut om ändring av stadgarna beträffande medlems rättighet att utträda ur föreningen vare, där ändringen skall avse jämväl dem, som vid frågans avgörande voro medlemmar i föreningen, ej giltigt, med mindre samtliga medlemmar förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträts av samtliga röstande. Ej heller äge beslut om sådan ändring av stadgarna, att medlems rätt till föreningens be-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

hållna tillgångar vid dess upplösning inskränkes, giltighet, med mindre beslutet fattats i enlighet med vad nu är sagt.

Beslut om annan ändring av stadgarna vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmar förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträts, såvitt genom beslutet medlemmarnas förpliktelse att erlägga avgifter till föreningen ökas eller medlems rätt till årsvinst inskränkes, av minst tre fjärdedelar av de röstande, men eljest av minst två tredjedelar av de röstande.

Är för giltighet av beslut, varom ovan är sagt, något ytterligare villkor bestämt i stadgarna, lände ock det till efterrättelse.

48 §.

Beslut om ändring av stadgarna skall av styrelsens ordförande ofördröjligen anmälas för registrering och må ej gå i verkställighet, innan registrering skett.

Beslut om sådan ändring av stadgarna, att medlems förpliktelse att erlägga avgifter till föreningen ökas eller medlems rätt till årsvinst inskränkes, må ej tillämpas mot medlem, som icke bidragit till beslutet och som anmäler sig till utträde ur föreningen inom fyra veckor från det beslutet fattades; och äge i ty fall medlemmen, oavsett vad stadgarna därom innehålla, att å tid, som i 12 § första stycket sägs, utträda ur föreningen i den ordning 11 § första stycket stadgar.

Om talan å föreningsbeslut.

49 §.

Menar styrelsen eller föreningsmedlem, att föreningsbeslut icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot denna lag eller föreningens stadgar, äge därå tala genom stämning å föreningen.

Grundas talan därpå, att beslutet icke tillkommit i behörig ordning eller att det eljest kränker allenast medlems rätt, skall talan väckas inom två månader från beslutets dag. Försummas det, vare beslutet gällande.

Har klandertalan väckts, äge domstolen, när skäl därtill förekommer, att, innan målet avgöres, förordna, att klandrade beslutet ej må verkställas. Om förordnandet skall, där beslutet är av beskaffenhet att böra registreras, meddelande ofördröjligen genom rättens försorg avsändas för registrering.

Domstols dom, varigenom föreningsbeslut upphävts eller ändrats, gälle jämväl för de föreningsmedlemmar, som ej instämt talan.

Om likvidation och upplösning.

50 §.

Föreningssammanträde äger besluta att föreningen skall träda i likvidation. Sådant beslut vare, i annat fall än i 51 § avses, icke giltigt, med mindre samtliga medlemmar förenat sig därom eller beslutet fattats å två på var-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

andra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det sammanträde som sist hålles biträts av minst fyra femtedelar av de röstande. Är för giltighet av beslutet något ytterligare villkor bestämt i stadgarna, lände det till efterrättelse.

51 §.

Sambruksförening skall träda i likvidation,

1. då antalet föreningsmedlemmar nedgått under fem samt tillräckligt antal medlemmar ej inträtt inom ett år och lantbruksstyrelsen ej heller funnit särskilda skäl medgiva, att föreningens verksamhet likväl må fortsättas;

2. då förhållande inträffat, på grund varav enligt bestämmelse i stadgarna föreningen skall upphöra med sin verksamhet.

52 §.

Saknar sambruksförening till registret anmäld behörig styrelse, vare föreningsmedlem eller borgenär, så ock envar annan, vars rätt kan vara beroende av att någon finnes som äger företräda föreningen, berättigad att hos rätten göra ansökan, att föreningen skall förklaras skyldig att träda i likvidation.

Sker ansökan, skall rätten ofördröjligen utfärda kallelse å föreningen samt å föreningsmedlemmar och borgenärer, som vilja yttra sig i ärendet, att inställa sig för rätten å utsatt dag, då frågan om föreningens trädande i likvidation skall prövas av rätten. Kallelsen skall delgivas föreningen på sätt om stämning i tvistemål är stadgat, där upplysning vinnes om någon med vilken delgivning kan äga rum. Genom rättens försorg skall kungörelse om kallelsen införas i allmänna tidningarna och i den tidning, där allmänna påbud vanligen meddelas för den ort, där föreningens styrelse skall hava sitt säte, minst två och högst fyra månader före nämnda dag. Rätten äge, där så äskas eller eljest finnes erforderligt, förordna en eller flera syssломän att taga föreningens egendom under vård samt bevaka dess angelägenheter och företräda föreningen till dess rätten meddelat beslut i ärendet. Styrkes ej innan ärendet företages till avgörande, att behörig styrelse finnes samt att införelse i registret skett, förklare rätten, att föreningen skall träda i likvidation, och förordne en eller flera likvidatorer.

Genom rättens försorg skall till lantbruksstyrelsen ofördröjligen avsändas dels för registrering meddelande om beslutet att föreningen skall träda i likvidation, dels ock underrättelse om förordnande av likvidator med angivande av hans fullständiga namn och postadress. Förordnas syssломannen, skall ock för registrering ofördröjligen avsändas meddelande därom med angivande av syssломannens fullständiga namn och hemvist.

53 §.

Finnes att sambruksförenings verksamhet drives på sätt som står i uppenbar strid mot förutsättningarna för föreningens registrering, äge rätten, på ansökan av lantbruksstyrelsen och efter föreningens hörande, förklara att

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

föreningen skall träda i likvidation; och förordne rätten i sådant fall en eller flera likvidatorer att verkställa likvidationen.

I fråga om avsändande av meddelande och underrättelse till lantbruksstyrelsen skall gälla vad i 52 § är stadgat.

54 §.

I fråga om likvidation och upplösning av sambruksförening samt om avträdande av sådan förenings egendom till konkurs skall utöver vad ovan stadgats i tillämpliga delar gälla vad i 49—64 §§ lagen om ekonomiska föreningar sägs, därvid dock skall iakttagas, att i stället för lagrum, vartill i sagda paragrafer hänvisas, motsvarande stadgande i denna lag skall tillämpas, nämligen

i stället för 25 § lagen om ekonomiska föreningar 30 § denna lag;

i stället för 39, 40 och 41 §§ lagen om ekonomiska föreningar 44 § andra stycket samt 45 och 46 §§ denna lag;

i stället för 47 § lagen om ekonomiska föreningar 52 § denna lag, samt

i stället för 48 § lagen om ekonomiska föreningar 51 § denna lag.

Om registrering.

55 §.

Beviljas registrering av sambruksförening, låte lantbruksstyrelsen i det register, varom förmäles i 3 § andra stycket, införa:

1. dagen för stadgarnas och för den ekonomiska planens antagande;

2. föreningens firma;

3. föremålet för föreningens verksamhet;

4. den ort där styrelsen har sitt säte;

5. föreningens postadress;

6. tiden för ordinarie föreningssammanträdes hållande;

7. det sätt, varpå kallelse till föreningssammanträde skall ske och andra meddelanden skola bringas till medlemmarnas kännedom, ävensom den tid före sammanträde, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

8. varje styrelseledamots och styrelsesuppleants så ock, där eljest någon ensam eller gemensamt med annan är bemyndigad att teckna föreningens firma, dennes fullständiga namn och hemvist; samt

9. av vilka och huru föreningens firma skall tecknas, där den ej tecknas av styrelsen.

56 §.

Företer sambruksförenings i registret införda firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister eller aktiebolagsregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra talan om förbud för föreningen att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Menar någon eljest, att en i registret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

57 §.

Det som i enlighet med denna lag eller särskild med stöd av lagen utfärdad författning blivit infört eller antecknat i registret och vederbörligen kungjort i ortstidning, skall anses hava kommit till tredje mans kännedom, där ej av omständigheterna framgår, att han varken ägde eller bort äga vetskap därom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blivit eller bort bliva infört eller antecknat i registret, icke med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas hava ägt vetskap därom.

Finnes enligt Konungens förordnande tryckt samling av anmälningar till registret, skall i fråga om behörighet att inför domstol, länsstyrelse eller överexekutor företräda föreningen vad samlingen, i den mån den kommit myndigheten till handa, innehåller för denna äga vitsord, där ej annat förhållande visas vara för handen.

Straffbestämmelser.

58 §.

Med dagsböter eller fängelse straffes

1. styrelseledamot eller annan, som i anmälan eller ansökan till lantbruksstyrelsen eller i ekonomisk plan eller annan handling som fogas därvid uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift;

2. styrelseledamot eller likvidator, där han uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i handling, som hålles tillgänglig för medlem eller framlägges å föreningssammanträde;

3. styrelseledamot, där han uppsåtligen låter verkställa utbetalning i strid mot bestämmelserna i 22 eller 24 §;

4. revisor, där han i revisionsberättelse eller annan handling, som framlägges på föreningssammanträde eller annorledes hålles tillgänglig för medlem, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift rörande föreningens angelägenheter eller uppsåtligen eller av grov vårdslöshet underlåter att göra anmärkning beträffande förvaltningen, ändå att anledning därtill föreligger;

5. revisor som, oaktat han insett eller bort inse, att skada därav kunnat följa, yppar något av vad vid verkställd granskning kommer till hans kännedom, utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande av hans uppdrag.

59 §.

Med dagsböter straffes den som underlåter att iakttaga föreskrift i 32 § första stycket, 34 § andra stycket, 36 § andra stycket, 37 §, 39 §, 42 § tredje

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

stycket eller 48 § första stycket, så ock den som ej fullgör vad honom åligger enligt 54 § denna lag, jämförd med 54 §, 55 § andra stycket, 61 § andra stycket eller 64 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar.

60 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Särskilda bestämmelser.

61 §.

Beträffande skadeståndsskyldighet för styrelseledamöter, revisorer, likvidatorer och föreningsmedlemmar skall i tillämpliga delar gälla vad i lagen om ekonomiska föreningar är stadgat.

62 §.

Sambruksförening vare uti de mål, för vilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen har sitt säte.

Åtal för försummelse att enligt bestämmelse i denna lag göra anmälan för registrering skall likaledes upptagas vid allmän underrätt som i första stycket sägs.

63 §.

Innehålla sambruksförenings stadgar förbehåll, att tvister mellan föreningen och styrelsen, styrelseledamot, likvidator eller föreningsmedlem skola hänskjutas till avgörande av en eller flera skiljemän, äge det förbehåll samma verkan som tillkommer skiljeavtal. Om påkallande av förbehållets tillämpning gälle vad om stämning i denna lag finnes stadgat; där styrelsen vill föra klandertalan mot föreningsbeslut, skall styrelsens rätt till talan anses bevarad, om det i 31 § andra stycket omförmälda sammanträdet blivit inom den i 49 § första stycket stadgade tiden utlyst att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske.

Innehålla sambruksförenings stadgar förbehåll, att tvister mellan föreningen och styrelsen, styrelseledamot, likvidator eller föreningsmedlem skola hänskjutas till avgörande av en eller flera skiljemän, äge det förbehåll samma verkan som tillkommer skiljeavtal. Om påkallande av förbehållets tillämpning gälle vad om stämning i denna lag finnes stadgat; där styrelsen vill föra klandertalan mot föreningsbeslut, skall styrelsens rätt till talan anses bevarad, om det i 31 § andra stycket omförmälda sammanträdet blivit inom den i 49 § andra stycket stadgade tiden utlyst att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske.

64 §.

Närmare bestämmelser rörande det i 3 § andra stycket omnämnda registret samt ansökan om eller anmälan för registrering, så ock de föreskrifter, som i övrigt, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1948.

2) Lag

om ändrad lydelse av 1 § bokföringslagen den 31 maj 1929 (nr 117).

Härigenom förordnas, att 1 § bokföringslagen den 31 maj 1929¹ skall er- hålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Bokföringsskyldighet enligt denna lag åligger aktiebolag, bolag, som blivit infört i handelsregistret, bostadsrättsförening, sambruksförening samt, där annat ej följer av 2 §, en var som yrkesmässigt driver någon av följande rörelser:

- 1) handel med — — — annan lånerörelse,
- 19) advokat- eller likartad verksamhet, verksamhet såsom patentombud, inkasseringrörelse,
- 20) badhus- eller tvättinrättningsrörelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1948.

Denna lag träder i kraft såvitt avser 1 § 19) dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt i övrigt den 1 juli 1948.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1934:120.

B) att riksdagen måtte för sin del antaga följande genom propositionen framlagda förslag till

1) Lag

om ändrad lydelse av 18 § lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag.

Härigenom förordnas, att 18 § lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

18 §.

De i — — — — — eller testamente.

Vad denna lag innehåller om inskränkning i rätten för bolag eller förening att förvärva fast egendom, inmuta mineralfyndighet, förvärva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka gruvdrift så ock att förvärva aktier i vissa bolag skall, såvitt angår svenskt bolag eller svensk förening, icke tillämpas i avseende å bankaktiebolag, *solidariskt bankbolag*, järnkontoret, sparbank, försäkringsbolag, sjukkassa, understödsförening eller annan försäkringsförening, aktiebolag eller förening, som erhållit statslån från egnahemslånefonden, eller förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att anskaffa livsmedel eller andra förnödenheter åt medlemmarna, avsätta alster av medlemmarnas verksamhet, bereda bostäder åt medlemmarna eller anskaffa lån åt medlemmarna.

Vad denna lag innehåller om inskränkning i rätten för bolag eller förening att förvärva fast egendom, inmuta mineralfyndighet, förvärva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka gruvdrift, så ock att förvärva aktier i vissa bolag skall, såvitt angår svenskt bolag eller svensk förening, icke tillämpas i avseende å bankaktiebolag, järnkontoret, sparbank, försäkringsbolag, sjukkassa, understödsförening eller annan försäkringsförening, aktiebolag eller förening, som erhållit statslån från egnahemslånefonden, *sambruksförening* eller förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att anskaffa livsmedel eller andra förnödenheter åt medlemmarna, avsätta alster av medlemmarnas verksamhet, bereda bostäder åt medlemmarna, eller anskaffa lån åt medlemmarna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1948.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1920: 434.

2) L a g

om ändrad lydelse av 11 § lagen den 18 juni 1925 (nr 219) angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom.

Härigenom förordnas, att 11 § lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

11 §.

Med bolag — — — eller försäkringsrörelse.

Med förening avses icke förening, Med förening avses icke förening, vilken driver rörelse, som nyss sagts. vilken driver rörelse, som nyss sagts, *ej heller sambruksförening.*

Med stiftelse — — — fastställt stadgar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1948.

3) L a g

om ändrad lydelse av 22 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 22 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

22 §.

1 mom. Från bruttointäkten — — — det allmänna.

Har skog — — — tidigare medgivits.

Har växande — — — gällande ingångsvärde.

Hemmavarande barn — — — tillhöra arbetspersonalen.

Har sambruksförening med hänsyn till rörelsens resultat lämnat medlem eller annan lönetillägg eller annan sådan gottgörelse, må föreningen njuta avdrag för nämnda gottgörelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1948.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1932:183.

C) att motionerna I: 246 och II: 398, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A och B här ovan, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 mars 1948.

På sammansatt första lag- och jordbruksutskotts vägnar:

AXEL LINDQVIST.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första lagutskottet: herrar Lindqvist, Ahlkvist, Lodenius, Krügel, Ekströmer, Rylander, Werner och Olsson i Mellerud;

från jordbruksutskottet: herrar Andersson i Löbbo, Carl Edmund Eriksson, Alfred Andersson, Carl Sundberg*, Osvald, Gustafson i Vimmerby, Ericsson i Sörsjön och Andersson i Surahammar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Lodenius, Ekströmer, Werner och Gustafson* i Vimmerby.
